

Zondag 6 september 2026

Het Lam Gods (4)

Het Lam en de hemelse stad

Dorpskerk - Blaricum

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Inleiding

Vele eeuwen lang is het verlangen naar het hemelse Jeruzalem als de stad van de vrede van Godswege voor mensen wezenlijk geweest als stuwkracht in het geloof. Meer dan symboliek, hebben velen in dit beeld een reële belofte gezien van een volkomen harmonische wereld zonder lijden, pijn, conflict of geweld. Kunnen wij daar ook nog in geloven, of is dit beeld feitelijk bedorven door de intensiteit waarmee het goede in het leven wereldwijd lijkt aangetast? Het thema is deze vierde en laatste dienst over het Lam Gods is: Het Lam en de hemelse stad

Schriftlezing Oude Testament: Jesaja 60, 14-22

Tweede Schriftlezing: Openbaring 21,9 - 22,5

Schriftlezing Evangelie: Lucas 17, 20-37 (Vertaling NBG 1951)

Preek

Gemeente van Christus,
wie goed kijkt ziet over het hele schilderij dat de gebroeders Van Eyck hebben gemaakt van het Lam Gods omringd door de menigte die niemand kan tellen, ragfijne lichtstralen van boven, uitgaand van Gods Geest, in de gestalte van een duif. En het is alsof alles wat wordt aangeraakt door dit licht verandert in beeldtaal, louter verbeelding in heilige fantasie, metaforen die toegang geven tot de kern van het bestaan. De contouren van het nieuwe Jeruzalem, de stad van vrede, gerechtigheid en heil voor mensen, zij doemen op aan de horizon van de hemelweide, met het Lam Gods centraal, tegelijk als geslacht en springlevend, bovenop het altaar.

Het geheimzinnige licht, dat je in eerste instantie niet eens opvalt, maar dat overal komt, is het alles doordringende scheppingslicht. Dit is het licht waarin God ziet dat het goed is. Dit is het licht waarin ook mensen kunnen leren zien waar het op aan komt. Dit is een

verbeelding van het perspectief van God dat niet alleen een andere manier van kijken, maar ten diepste een ander verstaan van de werkelijkheid representeert. De profetische stem die hierop hoopt en die woorden geeft aan dit verlangen, stond in de traditie van Jesaja. De profeet wiens woorden we hebben gehoord uit Jesaja 60 leefde zelf aan het einde van de Babylonische Ballingschap, ik denk kort na de terugkeer naar Jeruzalem van de ballingen uit Babel. Zij kwamen na, wat een lange zware reis moet zijn geweest, aan in puinhopen. Zoals uit Zuid-Libanon verdreven vluchtelingen, wanneer zij terugkomen in hun dorpen, totaal verwoeste huizen aantreffen, zo zullen de ballingen, na meer dan vijftig jaar, de eigendommen van hun families waarschijnlijk niet meer hebben kunnen terugvinden. Verwoeste muren en torens, een gebrandschatte bouwval, meer kan de tempel niet zijn geweest. Maar deze profeet die zich door de eerdere profeet met de naam Jesaja heeft laten inspireren, durft het aan Jeruzalem, wat dus op dat moment echt niet veel zal hebben voorgesteld, als in een visioen te schetsen als een puntgave stad van hemelse vrede, oplichtend in een goddelijke lichtglans, die de duisternis verdrijft. Deze droom, dat gelooft hij vast, is onverwoestbaar, als een oer menselijk verlangen, dat wordt gevoed door de Geest van God.

Het herstel van het leven in vrede in het door God beloofde land, het wordt door de profetenstem direct verbonden aan de scheppingsgedachte. Het nieuwe Jeruzalem zal komen, als stad van vrede, als een vanuit de hemel neergedaald paradijs op aarde. Het in de grote verstrooiing onder de volken verloren gegane, in de diaspora uiteengevallen Godsvolk, zal weer als een eenheid de Godsstad bewonen.

Wie bouwt aan deze stad van vrede, en wie geeft voor deze tempel, die dient daarmee zijn God. Na een voorbijgaande fase van ongeluk en oordeel, zal een eeuwig tijdperk volgen van heil en goddelijk welbehagen.¹ Nu komt het erop aan, dat we het aandurven deze beelden geestelijk te verstaan. Letterlijk, concreet, en aards gedacht, is ook Jeruzalem niet te onderscheiden van welke stad op aarde dan ook. Deze ‘stad van de vrede’ mag dan nog zo’n mooie naam dragen, en

¹ Vgl. Fohrer, G., *Die Propheten des Alten Testaments*, 5, *Die Propheten des ausgehenden 6. und des 5. Jahrhunderts*, Gütersloh 1976, 21-25.

zelfs als de navel der wereld (‘umbillicus mundi’) worden beleefd, gelegen op het snijpunt van de drie continenten, die men in de Oudheid kende, als het om de geschiedenis gaat, is het een gewelddadige plaats, waar de wapenen nooit schijnen te rusten. Dat was zo vóór Christus, dat is zo na Christus gebleven, tot op de dag van vandaag.

Dit is geen beschrijving van de werkelijkheid. In de beelden spreekt een heilige fantasie, die als het ware eschatologisch is opgetild.² Wat ooit ging over een historische plaats, een stad door koning David veroverd, door zijn zoon Salomo van een tempel voorzien, een plaats waar de wet als van God werd vereerd, dat wordt een brandpunt van uitersten. Een apocalyptisch knooppunt optima forma. Dat gebeurde al zo door de profeet honderden jaren vóór Christus, dat is nog intenser precies wat Johannes op Patmos ziet, maar nu universeel.

Er is één veelbetekenend verschil tussen het Jesaja visioen en het gezicht dat wordt geopenbaard aan de man van Patmos waarover we hebben gehoord uit Openbaring 21. Terwijl kort na de Babylonische Ballingschap het herbouwen van de tempel van groot belang is, en kosten nog moeite worden gespaard, ziet Johannes op Patmos geen tempel in de stad van vrede. Hier heeft een fysieke tempel van steen geen functie meer. De focus van het geloof komt te liggen op God zelf, en op het Lam. John Lennon zong:

Imagine there's no heaven
It's easy if you try
No hell below us
Above us, only sky
Imagine all the people
Livin' for today

Imagine there's no countries
It isn't hard to do
Nothing to kill or die for
And no religion, too.

² ‘Jerusalem,’ in: Ryken, L. (ed.), *Dictionary of Biblical Imagery*, Downers Grove/Leicester 1998, 436-437.

Imagine all the people
Livin' life in peace³

De uiterlijke vormgeving van religie is heus belangrijk, maar vertegenwoordigt de essentie van het leven in het licht van de schepping zelf niet. Alles wat religie, godsdienst en kerk betreft, is, in z'n uiterlijke vormen van voorbijgaande aard. Er bestaat immers een essentiële sublimatie, een bepaling bij de kern, die alle aardse verbeelding volstrekt te boven gaat. Dit visioen tilt je op tot het hart van de vrede zelf, en doet je al het andere relativeren. Dit is geen menselijke constructie, geen ultiem project om ijverig na te streven. Deze vrede, deze gerechtigheid, dit heil, is een mystiek geheim van God en mensen, een symbolische stad om te schouwen, en om op te reflecteren als een onuitputtelijke inspiratiebron in staat om mensen te behoeden, ondertussen de moed niet op te geven en naar te blijven uitzien.

Immers, het Koninkrijk van God is niet hier of daar, en ook niet toen of in de toekomst, nog minder is het een zaak van speculeren of berekenen. 'Het Koninkrijk van God is in u,' zegt Jezus, schijnbaar eenvoudigweg. Daarom heb ik de tekst uit Lucas in de vertaling van het Nederlands Bijbel Genootschap uit 1951 laten lezen, en niet de NBV uit 2004/2021.⁴ Daar is vertaald: 'Het koninkrijk van God ligt binnen uw bereik.' Dat is geen goede vertaling. Nu klinkt het alsof het eraan komt als wij daarvoor heel erg ons best gaan doen. Maar Jezus stelt vast dat het reeds in ons ís, als ingeschapen.

In de beeldspraak van het Lam Gods, is het een engel van God die het hemelse Jeruzalem toont als de bruid van het Lam. Het ene beeld tuimelt over de andere beeldspraak heen. Want het Lam dat is Jezus, en alles wij hij symbool voor staat, aan Godsvertrouwen en mensenliefde. Maar het Godsvolk, dat is zijn bruid, die hem verwacht en hartstochtelijk uitzielt naar zijn komst. Je kunt ook denken aan de gelijkenis van de wijze en de dwaze meisjes, die dwars door de nacht heen waken en wachten op de bruidegom.⁵

³ John Lennon, 1971.

⁴ Grieks: 'Hè basileia tou theou entos humoon estin.' (Lucas 17,21b)

⁵ Matteüs 25, 1-13.

Dit is dan ook weer die stad die schittert vanwege de edelstenen, met straten van goud, en met paarden poorten en die als het ware gastvrij op haar bewoners afkomt in de tijd. Haar fundamenteën zijn de verkondiging van de apostelen van het Lam. Wonderlijk om te zeggen, maar deze stad heeft de vorm van een kubus, even breed en lang als hoog en diep. Moeilijk voorstelbaar, precies, maar dat is een mensenmaat die engelenmaat is ook. In werkelijkheid bestaat zo'n stad natuurlijk niet, maar in de science fiction wel: Borg Cube in Star Trek, en Mega City One in de stripverhalen van Judge Dredd. In 1964 heeft Gerrit Rietveld een kerk in Uithoorn ontworpen die er dichtbij komt, en inclusief de spiegeling in het water, precies een kubus lijkt.

Wat begon als een ongerepte tuin, is in het bijbels visioen uitgelopen op een stad van vrede. Het verschil tussen een tuin en een stad, is de hand van de mens, dat is cultuur als antwoord op de natuur die ons omringd. Deze stad is zo vierkant als de aarde rond is, de kwadratuur van de cirkel, het onmogelijke bestaat.⁶ Dit is een droom, natuurlijk! Maar ook een belofte, verdicht tot glanzende edelstenen, geen wisselvallige geschiedenis meer, maar louter schoonheid en harmonie voor Gods aangezicht. Ondenkbaar voor mensen, en toch een voltooiing van onvolkomen leven, die in de hand van de eeuwige God vervolmaking van de schepping mag heten.⁷

Nogmaals, dit is geen feitelijke weergave van dingen die gebeuren als in een historische causale keten. Dit is een sprong in het duister, omwille van het licht. Dit heb je niet zelf in de hand. Dit vertrouwen wordt mensen geschonken van Godswege. Niet voor niets staat er:

Ieder, die zijn leven zal trachten te behouden, die zal het verliezen, maar ieder die het verliezen zal, die zal het vernieuwen.⁸

Wij hebben werkelijk iets los te laten, om in staat te raken tot ontvangen.⁹ Amen.

⁶ Barnard, W., *Stille Omgang*, Zoetermeer 2005, 333.

⁷ Vgl. Miskotte, K.H., *Hoofdsom der historie*, Nijkerk 1946, 456.

⁸ Lucas 17,33 (Vertaling NBG 1951).

⁹ Kierkegaard, S., *Vrees en beven* (1843), Vert. W.R. Scholtens, 1983, 137.

Uitzending en zegen

Gaat u van hier, besef het gezegende mensen te zijn. Durf het te geloven, geestelijk gesproken zijn wij inwoners van een hemelse stad. Dit is het ontwerp van God, daar waar het Lam regeert. Daar zal de vrede heersen, ook in ons eigen hart.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de verbondenheid met de heilige Geest
is met jullie allemaal.

Afbeelding: Het hemelse Jeruzalem neerdalend en verbeeld in torens en kerken, detail retabel Lam Gods, 1432, Sint-Baafs kathedraal, Gent.